

URZĄDU OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W POZNANIU

61-851 Poznań, ul. Zielona 8
Tel. (0-61) 852-15-17, 852-77-50, Fax. (0-61) 851-86-44
E-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 21.11.2002 r.

RPZ – 500-W/23/02/MW

DECYZJA Nr RPZ - 24/2002

Na podstawie art. 85 ust.1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie interesów konkurencji i konsumentów (Dz. U. nr 122 z 2000 r. poz. 1319), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, **odmawia się wszczęcia postępowania antymonopolowego**, na wniosek Zakładu Produkcyjno-Handlowego „Granum” spółka z o.o. w Złotowie, w sprawie nadużywania przez Energetykę Poznańską S.A. w Poznaniu pozycji dominującej na rynku dostaw energii elektrycznej, przez narzucanie uciążliwych warunków umów o dostawę energii elektrycznej, nakładających na odbiorców obowiązek uiszczania przedpłat na poczet jej przyszłych dostaw.

Uzasadnienie

Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „Granum” -Spółka z o.o. z Złotowie (zwane dalej Przedsiębiorstwem) wniosło o wszczęcie przed Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Poznaniu postępowania administracyjnego przeciwko Energetyce Poznańskiej S.A. (zwanej dalej EP S.A.), o stosowanie przez EP S.A. praktyk ograniczających konkurencję polegających na narzucaniu uciążliwych warunków umów o dostarczanie energii elektrycznej.

Za uciążliwy warunek Przedsiębiorstwo uważa obowiązek uiszczania przez odbiorcę tzw. rachunków przejściowych, które w jego ocenie mają charakter zaliczek na poczet przyszłego zużycia energii. Według Przedsiębiorstwa poprzez narzucenie takiego sposobu rozliczeń, Zakład osiąga nieuzasadnione korzyści, albowiem otrzymuje zapłatę za energię jeszcze nie dostarczoną.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wszczął postępowanie w celu uzyskania dodatkowych informacji niezbędnych do wszczęcia lub odmowy wszczęcia postępowania antymonopolowego, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów na podstawie art. 85 ust. 2 w związku z art. 43 ustawy o ochronie interesów konkurencji i konsumentów, wszczął postępowanie wyjaśniające.

W rachubę wchodziło postawienie EP S.A. zarzutu stosowania praktyk określonych w art. 8 pkt 2 ust 6 ww. ustawy.

Zgodnie z tym przepisem za praktykę monopolistyczną uznaje się nadużywanie pozycji dominującej na rynku poprzez narzucanie przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących nieuzasadnione korzyści.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił i zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 85 ust.1 ww. ustawy Prezes Urzędu może, w drodze decyzji odmówić wszczęcia postępowania antymonopolowego, jeżeli w sposób oczywisty z zawartych we wniosku oraz posiadanych przez Prezesa Urzędu informacji wynika, że nie naruszono zakazu określonego m.in. w art. 8 ustawy.

Na wstępie należy podkreślić, iż kwestia systemu rozliczeń zaliczkowych za energię elektryczną była już przedmiotem rozstrzygnięć zarówno Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Sądu Antymonopolowego.

W wyroku z dnia 12.03.1997r. sygn. akt. XVII Ama 80/96, Sąd Antymonopolowy stwierdził, że stosowany przez Dostawcę system rozliczeń za prąd, zakładający po stronie Odbiorcy obowiązek zapłaty faktury częściowej nie jest nadużyciem siły rynkowej w rozumieniu art. 8 ww. ustawy. Zdaniem Sądu, zaliczkowe opłacanie należności za prąd uwzględnia naturę świadczenia ciągłego Dostawcy, okres przedpłaty nie jest nadmierny, zaś termin opłacania faktury częściowej w ogólnym rozrachunku odpowiada faktycznemu zużyciu energii elektrycznej w dacie zapłaty. W wyżej wymienionej sprawie odbiorcy płacili zaliczki w wysokości odpowiadającej 85% z terminem płatności do 24 dnia każdego miesiąca.

Kwestia legalności systemu zaliczkowego rozliczania należności za dostarczaną energię elektryczną powinna być oceniana według kryteriów wskazanych w art.353¹ k.c. dla określenia granic swobody umów. W oderwaniu od konkretnej umowy bądź przypadku nie można generalnie przesądzić, czy zaliczkowanie dostaw jest praktyką ograniczającą konkurencję. Decyduje tutaj całościowa ocena konkretnej sytuacji, uwzględniająca w szczególności okres objęty przedpłatą, wielkość zaliczki i terminy płatności. Kryteria te należy oceniać według mierników obiektywnych. Zatem przesądzenie, czy konkretna umowa bądź praktyka dostawcy jest przejawem praktyki monopolistycznej czy też normalnym zachowaniem uwzględniającym właściwość stosunku prawnego w rozumieniu art. 353¹ k.c., zależy w dużej mierze od oceny, czy w warunkach istnienia konkurencji, a więc swobody wyboru źródła zaopatrzenia, odbiorca byłby w stanie wynegocjować konkretną umowę,

W niniejszej sprawie z samego wniosku oraz ustaleń przeprowadzonych w toku postępowania wynika, iż nie można postawić Energetyce Poznańskiej S.A. zarzutu stosowania praktyk ograniczających konkurencję, określonych w art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy.

Dla przypisania tych praktyk konieczne byłoby udowodnienie łącznego zaistnienia trzech przesłanek, a mianowicie:

1. narzucanie warunków umowy,
2. uciążliwość tych warunków,
3. osiągnięcie nieuzasadnionych korzyści w wyniku narzucenia tych warunków.

W toku postępowania nie udowodniono jednak żadnej z wyżej wymienionych przesłanek.

Sprzedaż energii elektrycznej dla Przedsiębiorstwa odbywa się zgodnie z umową z dnia 1 stycznia 2002r. Postanowienia co do sposobu rozliczeń zawiera § 4 ust.8 i 9 pkt. 1 tej umowy.

Zgodnie z tymi postanowieniami strony ustalają, że w okresie rozliczeniowym będzie wystawiana jedna faktura częściowa, z której wynikające należności będą miały formę rat planowych (bieżących rozliczeń za pobraną energię elektryczną). Wysokość rat planowych określa Sprzedający na podstawie prognozowanego zużycia energii w okresach rozliczeniowych. Przy czym pierwsza rata w wysokości 60% należności z terminem do 15-ego dnia miesiąca którego dotyczy. Jednocześnie EP S.A. zastrzega sobie w przypadku przekroczenia terminów płatności określonych w § 4 ust. 10 prawo pobierania odsetek ustawowych.

Podkreślić należy, iż Spółka „Granum” nie przedstawiła pisemnych dowodów świadczących o tym, że zgłaszała zastrzeżenia co do formy rozliczeń oraz zwracała się do Energetyki Poznańskiej S.A. o zmianę umowy.

Powyższe okoliczności pozwalają, zdaniem Urzędu, na wniosek, że system rozliczeń nie został narzucony, ale został przez Przedsiębiorstwo dobrowolnie przyjęty i nie był do chwili złożenia wniosku o wszczęcie postępowania kwestionowany.

W ocenie Urzędu również pobieranie rachunków przejściowych nie prowadzi do uzyskiwania przez Energetykę Poznańską S.A. nieuzasadnionych korzyści. W przedmiotowej sprawie źródłem tych korzyści mogłoby być uzyskiwanie przez Energetykę Poznańską S.A. z naruszeniem zasady ekwiwalentności świadczeń, kwot przewyższających wartość otrzymywanego przez wnioskodawcę do chwili wpłaty rachunku przejściowego świadczenia wzajemnego. Inny słowy nieuzasadnioną korzyścią byłoby uzyskiwanie przez EP S.A. kosztem Przedsiębiorstwa swego rodzaju nieoprocentowanej pożyczki.

Aby dokonać oceny, czy rzeczywiście ma to miejsce Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonał analizy czasowego rozkładu wartości świadczeń obu stron umowy. Biorąc pod uwagę fakt, iż dostarczanie energii elektrycznej ma charakter ciągły, natomiast uiszczane przez Przedsiębiorstwo opłaty w części pokrywają należności EP S.A. za wcześniej dostarczoną energię, a w części są przedpłatą na poczet przyszłych dostaw, Urząd stwierdził, że obie strony udzielają sobie „kredytu kupieckiego”. Nie można bowiem pominąć faktu, iż Przedsiębiorstwo uiszczając rachunek przejściowy płaci „z dołu” za energię dostarczoną do chwili wpłaty (dostarczoną na kredyt) oraz płaci „z góry” za energię, która dopiero będzie dostarczona (udzielając Przedsiębiorstwu kredytu), a uiszczając rachunek wyrównawczy dokonuje „z dołu” zapłaty za energię dostarczoną do końca okresu obrachunkowego (spłacając zaciągnięty w ten sposób kredyt).

Aby rozstrzygnąć, która ze stron uzyskuje dzięki takiemu kredytowaniu większe korzyści, przyjęto upraszczające, chociaż bliskie stanowi faktycznemu, założenie, że ich wielkość jest jedynie funkcją czasu. W rozpatrywanej sprawie, w oparciu o zgromadzony materiał przyjęto:

- przeciętna długość okresu obrachunkowego (czasu, którego dotyczą rozliczenia) wynosi 30 dni; czas ten jest wyznaczony terminami kolejnych odczytów licznika i trwa od 29-ego dnia każdego miesiąca do 28-ego dnia miesiąca następnego;
- przeciętna długość okresu rozliczeniowego (czasu, w którym następuje pełne rozliczenie należności okresu obrachunkowego) wynosi 59 dni; wyznaczają go daty : powstania pierwszego zobowiązania, a ta liczy się od dnia odczytu licznika i ostatecznego uregulowania zobowiązań okresu obrachunkowego,

- wysokość rachunku przejściowego wynosi 60% należności za cały okres obrachunkowy.

W konsekwencji, w analizowanym systemie rozliczeń czas kredytowania przez każdą ze stron trwa:

- „pierwszy” kredyt udzielony przez Energetykę Poznańską S.A.: **14 dni**, jest to czas opóźnienia pierwszej wpłaty (rachunku przejściowego) wobec czasu dostaw, objętego rozliczeniem,
- kredyt udzielony przez Przedsiębiorstwo: **4 dni**, 60% wartości zużycia okresu obrachunkowego, wpłacanej rachunkiem przejściowym odpowiada 4 dniom tego okresu, ponieważ z tej wpłaty EP. S.A. może potrącić wartość przez siebie udzielonego kredytu (ww. pierwszego kredytu EP S.A.), tylko pozostała część tej wpłaty stanowi kredyt udzielony przez Przedsiębiorstwo,
- „drugi” kredyt udzielony przez Energetykę Poznańską S.A.: **31 dni**, jest to czas upływający od chwili „wyczerpania” się kredytu EP S.A. do momentu ostatecznego uregulowania przez nie zobowiązań okresu obrachunkowego.

Jak wynika z powyższego, łączny czas, w którym Przedsiębiorstwo jest kredytowane przez Energetykę Poznańską S.A. wynosi **45 dni**. Natomiast samo kredytuje EP S.A. przez **4 dni**.

Warto podkreślić, iż podobna co do zasady metoda została zaakceptowana przez Sąd Antymonopolowy w wyroku z dnia 7.06.2000r. sygn. akt. XVII Ama 83/99. W tej sprawie, na podstawie analizy rozkładu korzyści wynikających z umowy przewidującej płatność zaliczek w wysokości 80 % w terminie do 8 dnia miesiąca i rachunku wyrównawczego do 20 dnia następnego miesiąca, Sąd Antymonopolowy uznał, iż stosowany systemu rozliczeń nie stanowi przejawu stosowania praktyk monopolistycznych.

Mając powyższe na uwadze nie można stwierdzić, iż pobieranie przez EP S.A. rachunków przejściowych przynosi mu nieuzasadnione korzyści. Ponieważ żadna z trzech przesłanek powołanych na wstępie uzasadnienia nie została spełniona, brak jest zatem podstaw do uwzględnienia zarzutów wnioskodawcy oraz wszczęcia postępowania antymonopolowego.

Z tych względów Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów orzekł jak w sentencji.

Od niniejszej decyzji przysługuje stronie odwołanie do Sądu Okręgowego - Sądu Antymonopolowego w Warszawie w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Poznaniu.

Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Poznaniu
Edward Stawicki

Otrzymuje:

„Granum” Sp. z o.o.

Ul. Miła 1

77-400 Złotów1